

Svenska Dagbladet

”Sverige ska inte ha modernt slaveri”

Byggarbetsplatsen i Sundbyberg där en hiss rasade och fem arbetare omkom den 11 december. Foto: Fredrik Sandberg/TT

Modernt slaveri är på väg att bli systematiskt när arbetskraft utnyttjas i leverantörsledet. Svensk lagstiftning ligger efter trots att vi antagit internationella regleringar, skriver Lin Lerpold och Sven-Anders Stegare.

Publicerad 11:00

DEBATT | ARBETSKRAFT

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

I höst har ett antal allvarliga arbetsplatsincidenter och förlorade liv rapporterats i Sverige. I september friades Northvolt från anklagelser för brott mot utlänningslagen när det uppdagades att byggarbetarna saknade arbetstillstånd på fabriken i Skellefteå. Usla arbetsvillkor för bärplockare i de svenska skogarna har varit välkända i många år, men detaljhandeln och bärföretagen slår ifrån sig ansvaret och hänvisar till bemanningsbolagen. I städbranschen blir ukrainska flyktingar utnyttjade i Göteborg. Nyligen nåddes vi av den fruktansvärda nyheten om olyckan där fem arbetare förlorade livet i en bygghiss i Sundbyberg. Gemensamt för alla dessa fall är länken mellan underentreprenörer, bemanningsföretag i leverantörsledet och arbetskraftsexploaterade utrikesfödda.

Sverige har som medlem av FN, OECD och EU åtaganden enligt FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter. Särskilt hållbarhetsrapporteringskravet kopplat till EU:s Gröna giv som träder i kraft från årsskiftet har rönt stor uppmärksamhet och ingett förhoppningar när det gäller efterlevnaden på hållbart företagande. Enligt OECD:s uppdatering och CSRD-direktivet kommer företag att behöva ansvara för och rapportera om både sina egna anställda men även arbetstagare inom hela leverantörsledet – alltså även de som är anställda genom leverantörer och bemanningsföretag många led ner i leveranskedjan.

Enligt svenska brottsbalken kan utnyttjande av arbetskraft genom till exempel mycket låga löner, orimliga långa arbetstider och dålig arbetsmiljö leda till dom om människoexploatering, eller vad som kallas modernt slaveri. Arbetsmiljöverket konstaterar dock att det gemensamma arbetsmiljöansvaret fallerar då det finns en mellanhand mellan kundföretaget och bemanningsföretaget, det vill säga när kundföretaget har ett ramavtal med ett bemanningsföretag som i sin tur hyr in personal från andra bemanningsföretag och förmedlar dessa till kundföretaget. I den situationen har kundföretaget och bemanningsföretaget inte något samarbete och därmed inte ett gemensamt arbetsmiljöansvar. Detta är en brist i den svenska lagstiftningen gentemot FN:s vägledande principer, OECD:s riktlinjer samt EU:s hållbarhetsdirektiv, men också jämfört med andra EU-länders nationella lagstiftning där sådana kryphål inte kan användas. Uppdragsgivare – alternativt huvudentreprenörer som Northvolt, Ica och Coop eller Andersson Company – kan således inte frånsäga sig sitt primära ansvar.

Arbetskraftsexploatering i globala leverantörsled har under decennier förfärat konsumenter. Katastrofen på Rana Plaza i Bangladesh eller villkoren i olika låglönefabriker i Kina har upprört. Företag har i olika grad försökt komma till rätta med de värsta förhållandena. Även om de inte haft juridiskt bindande ansvar har svenska företag ofta erkänt och tagit på sig ett moraliskt ansvar för bättre arbetsvillkor och arbetsmiljö, och i några fall även uppvakttat lokala politiker för högre minimilöner eller rätten till förhandling av kollektivavtal i utvecklingsländer.

Det bör vara mycket lättare att motverka systematisk arbetskraftsexploatering i Sverige än utanför landets gränser. Det kan också vara en poäng om vi ska förbli en förebild internationellt. Här måste regeringen vidta relevanta åtgärder för att undvika att arbetskraftsexploatering blir svensk företagspraxis eller modernslaveri. Svensk lagstiftning måste skärpas och anpassas till komplexiteten rörande komplicerade leverantörskedjor och våra internationella åtaganden och moraliska avsikt.

Lin Lerpold

docent i hållbart företagande vid Handelshögskolan i Stockholm, Center for Sustainability Research, Sustainable Finance Lab

Sven-Anders Stegare

doktorand i hållbart företagande vid Handelshögskolan i Stockholm, Center for Sustainability Research

Vill du debattera? [Klicka här för mer info.](#)

RELATERADE ÄMNEN

Arbetsmiljö

